

ג ל ר ו נ ד ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע  
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ת ל י ב ו ב י ן - ה ש נ ה ה ש מ ו נ ת ע ש ר ת  
י ו ״ ל ע ״ י מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ש כ ל ה ל מ ב ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר  
ה ס ת ד ר ו ת נ ש י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה

18

חוקת (תשר"ט)

ה פ ט ר ה  
ט ו פ ט י ם י ״ א

א. שאלה כללית

פרופ' סגל מחקריה בשופטים תרביץ חרגיל א' ספר ב' ע' 16  
לפי מצבו הטכסיסי יש לחאמין שיפתח היה בוחר לגמור את הריב עם עמון  
בשלוט ולהפטר ממלחמה. כי מן הכתוב מוכח שהכח היה על צד עמון ושהמלחמה  
הייתה ענין מסוכן מאד לגלעדי.  
(1) מה הם הפסוקים בפרקנו ובפרקים הסמוכים שמהם יש להוכיח זאת?  
(2) בהמשך דבריו מביא סגל גם כראיה את מלכ"ב ג' כ"ד.  
מתי הראייה מטט?

ב. שאלה כללית:

מה הם הפסוקים שבפרשתנו המטמשים הובחה לצדקת סענותיו של יפתח  
במסאו ומתנו עם מלך עמון?  
ג. ס"ו לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון.  
אברבנאל מקשה: אם היו האויבים הטה בני עמון ואליהם שלח יפתח מלאכים  
להם השיבוהו. כי לקח ישראל את ארצו בעלותו ממצרים, אם כן למה  
השיבו יפתח לא לקח ישראל את ארץ מואב? ומה לו לזכור ארץ מואב?  
בסמ לענות לשאלתו!

מצא טעם לחטובתך בתורה בפרשתנו.

ד. י"ז וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום, ולא שמע מלך אדום,  
לשם מה מזכיר יפתח למלך עמון שליחות זו לאדום?

ה. י"ז וגם אל מלך מואב שלח, ולא אבה.  
רד"ק: וחנה לא ראינו בתורה ששלח אל מלך מואב.

התוכל למצוא בפרשתנו או במקום אחר בתורה רמז לכך שאמנם שלח  
שליחים אל מלך מואב.

ו. נדרו של יפתח

בחומא ישן ויקרא פ' בחוקותי (ז')

"איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה" (ויקרא כ"ז ב'): זה טאמר  
הכתוב (מסלי י"א) "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם", אם  
יחיה אדם צדיק, ואע"פ שהוא צדיק אם אינו עוסק בתורה אין בידו  
כלום, אלא פרי צדיק עץ חיים - זו התורה שמתוך שהוא בן תורה הוא  
לומד היאך לוקח נפשות, שנאמר "לוקח נפשות חכם".  
וכן אתה מוצא ביפתח הגלעדי, ספני שלא היה בן תורה - אבד את בתו.  
אימת? במעוה שנלחם עם בני עמון וגדר, שנאמר: "ויזר יפתח נדר  
לה" ויאמר: "אם תתן את בני עמון בידו, והיה היוצא אשר יצא  
מלך ביתי לקראתי, בשובי בשלום מבני עמון, והיה לה' והעלתיהו  
עולה". באותה טעה כעס עליו הקב"ה, אמר הקב"ה: "אלו יצא מבינתו  
כלב או חזיר או גמל - יקריב לפני?!".

2 והנה בתו יוצאת לקראתו... ויהי כראותו אותה ויקרע את בגדיו  
ויאמר... "ואנכי פציתי פי אל ה' ולא אוכל לשוב". וחלא פגחם  
חיה שם (=שיכול היה להתיר נדרו) והוא אומר "ולא אוכל לשוב"?  
אלא פגחם אמרו: "אני כהן גדול בן כהן גדול - אטפיל עצמי ואלך  
אל עם הארץ?! ויפתח אמר: "אני ראש שבטי ישראל, ראש הקצינים,  
אטפיל עצמי ואלך אצל הדיוט?! מבין שניהם אבדה חתיא עלובה.

בבראשית רבה ס': "בין חייתא למחבלתא אזל ברא דעלובתא" פירושו - בין מילדת ליוולדת הלך לו (=אבד) בן העלובה). ושניהם (=יפתח ופנחס) בתחיבו בדמיה...

אמרה לו בתו: "אביל! שמא כתוב בתורה שיקריבו בפסח בניהם על גבי המזבח? והלא כתיב (ויקרא א') "אדם כי יקריב מכת קרבן לה' מן הבמה מן הבקר ומן הצאן" מן הבמה - ולא מבני אדם!" אמר לה: "בתי, בדרתי והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי, ... נתייה לה' ע". אמרה לו: יעקב אבינו אשר בדר (בר' כ"ח) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' ובעון לו הקבה"ו שניה עשר שבטים - שמא הקריב אחד מהם?! ולא עוד: הלא חנה כשהיא בודרת ואומרת (שמואל א' א') 'ובתתיו לה' - שמא הקריבה את בנה לקבה"ו?"

וכל הדברים האלה אמרה לו ולא שמע לה... עלה ושחטה לפני הקבה"ו. ורוח הקודש צונחת: נפשות הייתי מבקש שתקריב לפני?! (ירמיהו י"ט ה') "אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על בני". לא צויתי לאברהם שיטחוס בנו, אלא אמרתי (בר' כ"ב) "אל תשלח ידך אל הנער" - בשביל להודיעך היאך היה אברהם עושה רצוני, שהיו אומות העולם אומרים: למה הקבה"ו מחבב לאברהם הרבה? לכך אמר לו 'עך נא את בנך'. הוי אשר לא צויתי לאברהם לטחוס את בנו ודאי.

'ולא דברתי' ליפתח להקריב לי את בתו, "ולא עלתה על בני" שיפול מלך מואב בידמלך ישראל ויקריב לי בנו בכורו שנאמר (מלכים ב' ג' כ"ז) "ויקח את בנו בכורו אשר ימלך תחתיו ויעלתו עולה על החומה".

מי גרע ליפתח לאבד את בתו? על סלא קרא בתורה סאלו קרא בתורה לא אבד את בתו, זכתיב (ויקרא כ"ז) "איש כי יפליא נדר... ואם בקיבה היא..."

**רד"ק**

לא ד"ה והעליתיהו עולה, דעת רבותינו ז"ל בזה ידועה ואדונס אבי ז"ל פרש: "והעליתיהו" הויו במקום 'או' ופרשו: והיה לה' הודס, אם אינו ראוי לעולה, או העליתיהו לעולה, אם ראוי לעולה. וכמו זה תולד טל (שמות כ"א) "ומכה אביו דאמו מות יומת" - או אמו, ויפה פרש, וכן נראה מן הפסוק, שלא המיתה, שאמרה ואבכה על נפטי, לאות כי לא המיתה... כי פרוטה היתה... כך נראה לפי פשוטי הפסוקים, דברי חז"ל אם קבלה היא בידו עלינו לקבלה.

**רבל"ג**

לא ד"ה והנה היוצא מדלתי ביתי: יהיה בהכרח על בעל החיים, ואם היה מסין האדם יהיה לה' ויהיה מיוחד לעבודת ה' ית', לבדו, ואם יהיה זכר לא יצטרך שיהיה פרוש מן האשה, כי כבר יהיה מיוחד לעבודת ה'. בזולת זה האופן כמו שנמצא בכתבים ובלויים; ומצאנו גם כן זה הלטרון בשמואל עם לקחו אשה והולידו בנים ממנה, ואמנם אם היתה אשה יחויב שתהיה פרוטה מאיש, שאם היה לה בעל לא תהיה מיוחדת לעבודת ה' ית', אבל תעבוד עלזה עם בעלה כמשפט הנשים הנשואות.

ולזה קרע יפת את בגדיו בראותו בתו, כי הנדר יחייב כי לא תהיה לאיש; ידמה כי עשה לה בית מחוץ לא ראתה אדם בו, ולא אשה, ויטבה שח... זולתי ארבעה ימים בטובה שתלכנת בנות ישראל לתנות לבת יפתח.

**אברבנאל**

לה ד/ה הכרע חכרעתי: העמדינים לא נצחוני ולא הכניעוני ואת בתי הכרעוני. לפי שפציתי פי לה' ונדרתי סלא תנשא עוד, והיא השיבתהו שיקים נדרו אך בקשה ממנו לבכות על בתוליה עם רעותיה, "וירדתי על ההרים" מענין (תהל' נ"ח ג') "אריד בשחש לאחיסת". החליה זה לפי ששחש... עתידה להיות פרוטה בבית אחד לא תצא מסם כל ימי חייה, בקשה שתלך חדשים באשר תרצה, ותשביע רוחח מהנדוד וההליכה, יען לא תבדו ולא תלך עוד כל ימיה, ולא תנשא עוד, וגם תלך לבחור מקום ישיבתה בפרשיות. וכונתי שמזה למדו אומות אדום לעשות בתי פרישות (קלן ס"ר) לנשים שיכנסו סס ולא יצאו מסם כל ימי חייהן ולא יראו איש.

- 1) שתי תפישות לפנינו בנדר יפתח. מה הן ואיזו מהן קרובה יותר לפשוטי הכתובים?
- 2) מהענין הפסוק מירמיהו י"ט - שמביאו מדרש תנחומא - לענייננו?
- 3) במה סוטה המדרש מפשוטו של הכתוב בפרשו מלכים ב' ג' כ"ז ומה אלצו לפרש את הפסוק כפי שפרש?
- 4) מה גרס לאברבנאל שפירש 'וירדתי על ההרים' שלא כפשוטו?
- 5) מה יש לומר על דעת אברבנאל ביחס למוצאם של מנזרי הנזירות?

שאלות וגם תשובות נא לשלוח לבחמה ליברביץ, קרית מסה, ירושלים.